УДК 37.016:811.111
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-48

Оксана ЗУБЕНКО,
orcid.org/0000-0001-5435-5817
асистент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(Вінниця, Україна) xenazov@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день вивчення англійської мови є надзвичайно актуальним, що пов'язано із процесом входження України до європейського простору. Велика частина населення України, особливо студентська молодь, проявляє зацікавленість до вивчення іноземної мови, оскільки це дає значну кількість переваг і можливостей для побудови успішної кар'єри та становлення себе як конкурентоспроможного фахівця. Проте, невпинний інформаційний розвиток та соціально-економічні зміни у суспільстві потребують перегляду сформованої традиційної системи викладання іноземних мов та застосування нових технологій. З огляду на це, дана стаття присвячується розгляду особливостей застосування інтерактивних технологій у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти. Адже саме ці технології навчання здатні поліпшити професійну підготовку спеціалістів різних напрямів, скоротити розрив між навчальним процесом та майбутньою професійною діяльністю, а також перетворити студента у суб'єкта власної діяльності.

Метою цієї статті є детальне вивчення та аналіз інтерактивних методів та технологій викладання англійської мови у закладах вищої освіти, а також встановлення важливості їх застосування в процесі навчання.

Проаналізовано поняття «інтерактивні технології», розкрито їх значення та виокремлено основні види. Охарактеризовано основні методи інноваційних технологій у процесі оволодіння англійською мовою за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти.

Встановлено, що введення технологій інтерактивного навчання у процес оволодіння англійською мовою за професійним спрямуванням є однією з основних умов оптимального розвитку майбутніх фахівців в усіх сферах соціальної взаємодії. Виокремлено, що використання здобутих знань під час особистісного, культурного, політичного та інших видів спілкування, а також досконале використання англійської мови у професійній діяльності створює майбутнього прогресивного спеціаліста. Розроблено ряд пропозицій щодо використання інноваційних методів оволодіння англійською мовою у навчальному процесі.

Ключові слова: *інтерактивні технології, технологія проєктів, інноваційне навчання, метод проєктів, робота в групі.*

Oksana ZUBENKO,
orcid.org/0000-0001-5435-5817
Lecturer at the Department of Foreign Languages for Specific Purposes
Vasyl' Stus Donetsk National University
(Vinnytsia, Ukraine) xenazov@gmail.com

APPLICATION OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Today, the study of English is extremely important due to the process of Ukraine's accession to the European space. A large part of the population of Ukraine, especially students, is interested in learning a foreign language, as it provides a significant number of benefits and opportunities for building a successful career and becoming a competitive professional. However, the constant information development and socio-economic changes in society require a review of the existing traditional system of teaching foreign languages and the use of new technologies. With this in mind, this article is devoted to the peculiarities of the use of interactive technologies in the teaching of English for specific purposes in higher education institutions. After all, these interactive technologies of foreign language teaching can improve the professional training of specialists in various fields, reduce the gap between the educational process and future professional activities, as well as turn the student into a subject of his own activities.

The aim of this article is a detailed study and analysis of interactive methods and technologies of teaching English in higher education institutions, as well as establishing the importance of their use in the learning process.

The concept of "interactive technologies" is analyzed, their meanings are revealed and the main types are singled out. The main methods of innovative technologies in the process of mastering English for professional purposes in higher education institutions are described.

It is established that the introduction of interactive learning technologies in the process of mastering English for specific purposes is one of the main conditions for optimal development of future professionals in all areas of social interaction. It is emphasized that the use of acquired knowledge in personal, cultural, political and other types of communication, as well as the perfect use of English in professional activities creates a future progressive specialist. A number of proposals for the use of innovative methods of mastering the English language in the educational process have been developed.

Key words: *interactive technologies, project technology, innovative training, project method, group work.*

Постановка проблеми. Українська євроінтеграція в систему освіти (а саме впровадження Болонської системи) та процес реформування української системи освіти висувають вимоги щодо постійного оновлення та покращення методів навчання й навчальних технологій.

Перед сучасним навчальним закладом ставиться вимога впровадження нових підходів до навчання, які будуть спроможні забезпечити розвиток творчих, комунікативних і професійних компетенцій у вивченні мови. Дані компетенції спрямовані стимулювати потреби майбутніх фахівців у саморозвитку та самоосвіті на базі змісту й організації процесу навчання в освітніх закладах. Актуальність дослідження проблем навчання іноземної мови у закладах вищої освіти зумовлена суспільними та соціальними потребами щодо наявності спеціалістів з високим рівнем володіння англійською мовою, які будуть розвивати певну сферу людського існування, що призводить до невпинного світового прогресу. Очевидно, що попит на економіста, програміста, юриста зі знанням англійської мови буде значно більший ніж попит на того ж спеціаліста без знань мови. Дана проблематика вимагає ґрунтовного дослідження, аналізу та вивчення особливостей процесу оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією студентами вищих навчальних закладів.

На сучасному етапі від викладачів іноземної мови вимагається розв'язання проблем пошуку нових, прогресивних способів підвищення інтересу студентів до засвоєння іноземної мови, а також формування у них позитивного ставлення та мотивації до навчання. Робота зі здобувачами закладів вищої освіти потребує комбінації знань англійської мови з майбутньою професійною діяльністю студентів, адже міжнародна співпраця України з багатьма країнами потребує високо профільних спеціалістів, які б могли самостійно спілкуватись (Кравченко, 2017: 100). Запровадження інтерактивних навчальних технологій виступає одним із можливих шляхів розв'язання цієї проблеми, оскільки методи інтерактивного навчання є складовим елементом інноваційних технологій сучасності.

Аналіз досліджень. Проведений нами аналіз наукової й методичної літератури свідчить про те, що велика кількість закордонних вчених, серед яких Е. Аронсон, Є. Полат, Д. Р. Грабінгер, Я. Голант, М. Сібелман тощо та вітчизняних фахівців, зокрема Т. Гончаренко, Н. Шпакова, О. Пометун, С. Ніколаєва, І. Дичківська, Ю. Кравченко, У. Науменко та ін. досліджували шляхи впровадження інноваційних технологій в систему освіти, а точніше – в навчальний процес закладів вищої освіти. Вони займаються удосконаленням методів та способів викладання англійської мови, зокрема й за професійним спрямуванням. В процесі постійного дослідження цього питання відбувається пошук вдосконалення та оптимізації методів отримання знань.

Метою статті є розкриття суті застосовування інтерактивних методів у процесі засвоєння студентами англійської мови, що виступає головною передумовою створення сприятливих умов навчання, де усі здобувачі матимуть змогу взаємодіяти між собою, вільно спілкуватися та легко й ефективно засвоювати мовний матеріал.

Виклад основного матеріалу. Центральною складовою професійної підготовки майбутнього фахівця є оволодіння англійською мовою за професійним спрямуванням. Відповідно метою вивчення мови є застосування здобутих теоретичних знань у реальних практичних ситуаціях.

Ю. О. Кравченко стверджує, що інтерактивною технологією є така технологія, яка надає студенту роль активного учасника процесу навчання та творця (Кравченко, 2017: 90). Більше того, на погляд дослідника, ці технології забезпечують створення необхідних передумов не тільки для розвитку мовленнєвих компетенцій студентів, але й для формування умінь приймати індивідуальні та колективні рішення для того, щоб виховувати активних і свідомих громадян суспільства (Кравченко, 2017: 89).

У. В. Науменко вважає, що вища школа повинна бути «не підготовкою до життя, а має бути життям». Однак, для того, щоб досягнути цього, потрібно використовувати інноваційний підхід та створити інтерактивне середовище (Науменко, 2018: 118).

О. І. Пометун висловлює думку про те, що інтерактивні технології передбачають не лише переймання знань від педагога, а й одержання їх у

процесі власної активної діяльності. У такий спосіб інтерактивні технології забезпечують самостійність студентів у процесі відкриття, здобуття та конструювання знань, а також застосування одержаних знань у нових ситуаціях. У цьому разі викладач виконує роль організатора навчального процесу і лідера групи, а студенти отримують активні ролі (Пометун, 2002: 7).

Зазначимо, що у процесі оволодіння англійською мовою основною метою використання методів інтерактивного навчання є створення необхідних умов, що стимулюють обговорення різноманітних проблем та аргументування власних поглядів, тобто відбувається певна взаємодія між викладачем та студентом, яка скеровує особистість у напрямку розвитку її розумових та творчих здібностей, комунікативних навичок, а також формує позитивну мотивацію до вивчення мови.

Погоджуємося із Т. Цепко, яка стверджує, що інтерактивні технології мови мають надзвичайно велике значення, адже, по-перше, вони поліпшують компетенції студентів та формують уміння приймати як колективні, так і самостійні рішення. По-друге, вони стимулюють прояв інтелектуальних і творчих рішень та значно підвищують мотивацію й зацікавленість до опанування англійської мови. По-третє, інтерактивні технології інтенсифікують дослідницькі вміння студентів та гарантують їх інтенсивну мовленнєву практику (Цепко, 2018: 118).

Методика викладання іноземних мов на сучасному етапі пропонує досить велику кількість різноманітних інтерактивних технологій, які можуть використовуватися під час викладання англійської мови відповідно до професійного спрямування у закладах вищої освіти. До таких технологій, зокрема, належать наступні:

- навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL);
- внутрішні та зовнішні кола (inside and outside circles);
- мозковий штурм (brain storm);
- технологія проєктів;
- технологія групових пазлів читання зигзагом (jigsaw reading);
- рольові ігри;
- технологія «зустріч експертів» (Expert Groups);
- навчання по станціях;
- обмін думками (thinkpairshare);
- технологія сценарію (storyline method);
- парні інтерв'ю (pairinterviews);
- «кейзстаді» (Крамаренко, 2002: 8).

Розглянемо детальніше деякі із вищенаведених інтерактивних технологій. Для прикладу, технологія «кейзстаді» ґрунтується на роботі над проблемними ситуаціями. У ході використання цієї технології викладач пропонує студентам певну проблемну ситуацію, а студенти повинні розглянути її, проаналізувати та запропонувати власні шляхи розв'язання цієї проблеми. Залежно від професійного спрямування студентів, можна запропонувати їм різні теми для дискусії. Наприклад, студентам-юристам буде цікаво обговорити таку тему, як «Modern Conflicts in the World of Politics and Their Influence», студентам-медикам – «Global Health Problems: Causes and Results», студентам-економістам – «Global Economic Crisis and COVID-19», а студентам комп'ютерних спеціальностей – «Effective Applications and Technologies in WFH Environment».

Технологія сценарію, або storyline method, базується на сполученні запланованих навчальних завдань з ідеями та інтересами студентів, що дає здобувачам певну свободу дій на занятті, адже вони одержують можливість самостійно вирішувати, яким чином відбуватиметься окрема частина або все заняття з іноземної мови (Кошечко, 2015: 36). Приміром, студенти зможуть запропонувати викладачу, що спочатку вони проведуть дискусію на ту чи іншу тему, потім виконають завдання, які пропонує викладач, а після цього будуть працювати у парах.

При застосуванні технології «зустріч експертів», або Expert Groups, студенти повинні об'єднатися у групи, кожна з яких має опрацювати певний матеріал, а потім донести його до інших учасників навчального процесу, які конспектують та запам'ятовують подану інформацію. Ця технологія дає можливість швидко засвоїти необхідний матеріал та одержати цілісне уявлення про те, що вивчається (Пометун, 2004: 113).

Однією з найбільш розповсюджених технологій інтерактивного навчання на сучасному етапі є метод проєктів. Доктор педагогічних наук Є. Полат відзначала, що метод проєктів передбачає визначену сукупність дій студентів та навчально-пізнавальних засобів, що розв'язують конкретну проблему в результаті виконання пізнавальних самостійних дій та допускають представлення одержаних результатів у вигляді конкретного продукту діяльності. Як педагогічна технологія, метод проєктів є сукупністю проблемних, дослідницьких, пошукових методів, які є творчими за своєю сутністю (Полат, 2000: 3).

У проєктній роботі студенти залучаються до організованої педагогом пошукової навчально-пізнавальної діяльності. Проєктні форми роботи

формують та розвивають пошуково-дослідницькі, комунікативні, технологічні та інформаційні компетенції. Вагомою перевагою проєктних методів є те, що вони формують креативність, допомагають формувати міжпредметні зв'язки, стимулюють інтелектуальну активність, розвивають комунікативні вміння, сприяють опануванню навичок роботи в групі, вчать ефективно застосовувати інформаційно-телекомунікаційні технології у процесі засвоєння іноземної мови, формують соціальну мобільність. Є. Полат підкреслювала, що у процесі проєктної роботи спостерігається підвищення мотивації студентів, оскільки під час виконання такого завдання, засвоєння іноземної мови виступає не ціллю, а засобом утворення кінцевого продукту діяльності. З огляду на це, навіть не дуже успішні студенти мають можливість повною мірою проявити себе, виконуючи посильні для них завдання. Результатом цього є те, що кожен студент робить власний вагомий внесок у створення кінцевого проєкту (Полат, 2000: 4).

Ще однією розповсюдженою технологією інтерактивного навчання є технологія пізнавальних ігор. Під час її застосування відбувається моделювання різноманітних життєвих ситуацій, стосунків та взаємодій. Окрім великого навчального значення, ігри також сприяють відкриттю особистостей студентів, прояву їхніх потенційних можливостей та творчості, подоланню невпевненості та розвитку комунікативних навичок. Наприклад, гра «Grabaminute» спрямована на розширення лексичного запасу студентів. Під час такої гри здобувачам даються картки з певними термінами або зображеннями предметів, а їхнє завдання полягає в тому, щоб за одну хвилину якомога повніше та точніше описати цей термін. Ця гра є дуже ефективною і дає змогу використовувати термінологію відповідно до професійного спрямування майбутніх фахівців.

Популярним засобом інтерактивного навчання у закладах вищої освіти сьогодні є застосування мультимедійного комплексу (МК) у складі мультимедійного проєктора, мультимедійної дошки та персонального комп'ютера. Цей комплекс виводить процес опанування англійської мови на якісно новий рівень та забезпечує поєднання усіх переваг сучасних комп'ютерних технологій. МК дає можливість залучити всю аудиторію до активної роботи, завдяки інтерактивності й наочності (Пометун, 2004: 95).

Висновки. Таким чином, провівши дане дослідження, ми вважаємо, що застосовування інтерактивних методів і форм роботи під час викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти дозволяє виділяти більше часу для мовної практики під час занять для кожного студента, розв'язати різноманітні виховні й розвивальні задачі та досягти бажаного рівня засвоєння матеріалу усіма студентами. Адже використання різних інноваційних технологій та методів спонукає викладача до постійного самовдосконалення, творчості, професійного та особистого становлення й розвитку.

В процесі ознайомлення з певним інтерактивним методом, викладач перетворюється в організатора навчально-пізнавальної, самостійної, творчої та комунікативної діяльності студентів. Більш того, у викладача виникають можливості для вдосконалення навчального процесу, розвитку комунікативної компетенції здобувачів та всебічного розвитку їхніх особистостей. Також варто зазначити, що інтерактивні технології суттєво зацікавлюють та мотивують студентів до ґрунтовного оволодіння англійською мовою за професійним спрямуванням, оскільки якість знань дає можливість кращого працевлаштування за спеціальністю не лише в Україні, а й поза її межами.

Практичне застосування підтверджує, що усі методи є досить ефективними, а їхнє використання є цілком виправданим, проте, задля отримання швидких та дієвих результатів у вивченні мови, їх варто поєднувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кошечко Н. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. *Педагогіка*. 2015. № 2. С. 35–38.
2. Кравченко Ю. О. Про деякі інтерактивні методи на заняттях англійської мови. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 89–117.
3. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. № 5–6. С. 7–10.
4. Полат Е. С. Метод проектов на занятиях иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 2. С. 3–10.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посібник. Київ : А.П.Н., 2002. 136 с.
6. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ, 2004. 192 с.
7. Сусловець С. О. Застосування інтерактивних методів навчання говоріння при викладанні професійно спрямованої англійської мови студентам-медикам. *Молодий вчений*. 2016. № 11(38). С. 512–516.
8. Цепко Т. Застосування інтерактивних технологій у викладанні англійської мови. *Молодь і ринок*. 2018. № 12(167). С. 116–120.

REFERENCES

1. Koshechko N. (2015). Innovatsiini osvitni tekhnolohii navchannia ta vykladannia u vyshchii shkoli [Innovative Educational Technologies of Learning and Teaching in High School]. *Pedagogy*, 2015, № 2, pp. 35–38 [in Ukrainian].

2. Kravchenko Yu. O. (2017). Pro deiaki interaktyvni metody na zaniattiakh anhliiskoi movy [On Some Interactive Methods at English lessons]. *Young Scientist*, 2017, № 3, pp. 99–117 [in Ukrainian].

3. Kramarenko S. H. (2002). Interaktyvni tekhniky navchannia yak zasib rozvytku tvorchoho potentsialu uchniv [Interactive Teaching Techniques as a Means of Developing the Creative Potential of Students]. *Open lesson*, 2002, № 56, pp. 7–10 [in Ukrainian].

4. Polat E. S. Metod proektov na zaniatyiakh ynostrannoho yazyka [Method of projects in foreign language classes]. *Foreign languages at school*, 2000, № 2, pp. 3–10 [in Russian].

5. Pometun O. I. Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid: metod. posibnyk [Interactive Learning Technologies: Theory, Practice, Experience: Teaching Aid]. Kyiv : A.P.N., 2002, 136 p. [in Ukrainian].

6. Pometun O., Pyrozhenko L. Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Modern Lesson. Interactive Learning Technologies]. Kyiv, 2004, 192 p. [in Ukrainian].

7. Suslovets S. O. Zastosuvannia interaktyvnykh metodiv navchannia hovorinnia pry vykladanni profesiino spriamovanoi anhliiskoi movy studentam-medykam [Application of interactive methods of teaching speaking in the teaching of professionally oriented English to medical students]. *Young scientist*, 2016, № 11(38), pp. 512–516 [in Ukrainian].

8. Tsepko T. Zastosuvannia interaktyvnykh tekhnolohii u vykladanni anhliiskoi movy [Application of interactive technologies in teaching English]. *Youth and the market*, 2018, № 12(167), pp. 116–120 [in Ukrainian].